

Салатаны, көрдөбүлү
күүһүрдүөххэ

П. Оконешникова

БИИР ИЛЛЭЭХ КЭРТЭННЭ

Белорусской Советской Социалистической Республика

60

КӨНҮЛ СИР КӨНҮЛ ДЬОНО

Төрүтөгүччилэртгэн биридэстөрүнэн Белорусский ССР эмнэ буолбут албэх националыыстаах биир сомого социалистической государство үөскүүбүтүнэн БССР Советский Союз уонна хас биридэ республика ааспыт суолларын 60 сыл чыччалыттан көрөбүт. ССРС дордохуунан уонна бырааттаһыынан биир советский кэргэннэ түмсүлүбүт бары норуоттара уонна народностара бэйэлэрин ситиһинилэрин киэн туттуунан көрөллөр.

Герой-нуорат Минскэйгэ Ленин орденнэ уонна «Кыйыл көмүс Сулус» медалы туттарарыгар табыарыс Л. И. Еременев эппитэ: «Советский Белоруссия, ол иһингэр киини столицатын, ситиһинилэр—ленинскэй националыыстаах тыһынаах түмүлүн көстүүтэ, норуот социализмынан босхолломот дукканын күүбүн айыр-тутар модун кыаһын олоххо киллэриллиһитэ». Ити кылааһынан баран күүтүгүр диктиэ иккэс олохтоох сыанабыл кэтэһэр үрдүк сыйдыылаах социалистической республика хартыынанат турар.

Бүгүн Белоруссия индустриальная мөстүүнүн албан аатырбыт трактордар уонна улахан уйуктаах самосваллар, лавар-суоттуур программнай салалтаах металл бйлар станоктар уонна уонна автоматической линиялар, нефть бордонуулар уонна калийнай уордунулар, электроннай суоттуур мас-сыналар уонна электротехнической оҥоһуктар, телекисордар уонна холодильниктар, чабылар уонна мотоцикллар, бйлараллар, Кэнники бириэмэҕэ промышленность онорон таһарымын көмөһө хас сэттэ сыла икки төгүл улаатар.

Республика колхозтара уонна сов-

хозтара тыа хаһаайыстыбатын бөдөн предприятеларынан буолулар. Белоруссия ааспыт еттүгэр курааһы сирэ-ута өссө соторутааһыта гектарга ханнын эмэ сэттэ центнер бурду-т биэрэр. Билигин туорахтаах культу-ралар үүнүүрө үс төгүл үрдүк, оттон сүүһүнэн хаһаайыстыбалар 30—40 центнери ыдаллар.

Республика хортуспуйун хонуута—дойдуга саамай бөдөннөртөн биридэстэрэ, 400 тыһыһаа көрүгэ гектары баар. Колхозтар уонна совхозтар сыл ахсын государствога мөлүһүнүнэн тонна тыһы хортуспуйу биэрэллэр.

Тыа хаһаайыстыбатын бас-көс салаата—сүөһү итингэ интенсификация суолунан сайдар.

Дойду экономикаһык модун кыага бастатан туран уонна сүрүннээн норуот олохун уйутун үрдүктүгэ туһуланар. Белоруссияга олохтор дьаалары тутту далааһына соҕомор. Сарни извештэри көмүгө туһага 125 мөлүһүн квадратнай метр олохтор икки бөдөннө. Аһардаас оҥус пятилетка саала-ныаһыттан олохтор усулуобууларын 2 мөлүһүнэн таһа киһи туһарына. Немецкэй-фашистскэй көңү көтөн киһири сылларынгар дьыта-ута ынырытаахтык уруускаһаммыт республикага ити сүткөн социальнай суолта-лаах.

Ханнын баһарар советский республика курдук, Белоруссия баай духоннай арсеналлаах.

Республика үлэһиттарын иһинилэригэр албан ааттаах дьаалалар тураллар. Белорустар бырааттыы советский норуоттар ыһыттал биир сомо-болорутар бааларынан дьоллохтор. Күүһү-уоһу уонна иһиниктэ эрэллэ киһилэр оттон сомоллор. Ол иһин Белорусский ССР Гимнигэр манньык тыллар бааллар:

Билигин, көңүл дьоннор, мэлдьитин
Дьоллоох көңүл сиргэ олохуохпут!

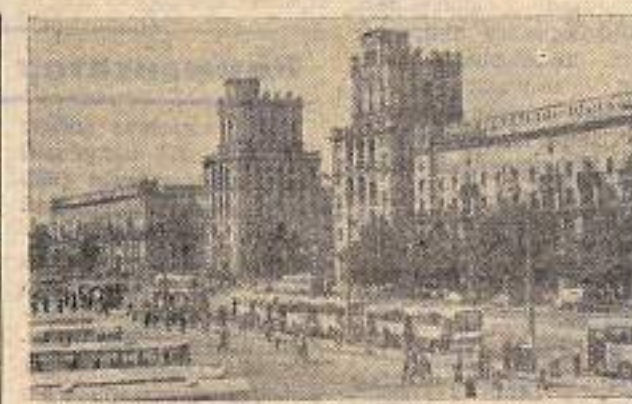
САҢДЫЫЛААХ СОЦИАЛИЗМ ДОЙДУ БА-РЫ НАЦИЙЛАРЫН УОННА НАРОДНОСТА-РЫН ЧӨЛГИНЭ САЙДЫЫЛАРА УОННА ЫКСА ЧУГАСАҤЫЛАРА СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ ДЕМОКРАТИЯ ДИРИНЭЭНИН КЫТ-ТА БЫСТЫСНАТ ХАРДАРЫТА СИБЭЭСТЭЭ-БИН ИТЭБЭТИННЭХТИК ДЕМОНСТРАЦИЯ-ЛЫЫР.

(ССКН КК «ССРС тариллибитэ 60 сыла туолуутун туһунан» үүрээһитин).

Дойду бааһыналаргыгар барыларгыгар

Бу шааматынныкка табличка да, сурук да суох. Суол кытылыгыгар, өтөргө дьылы сэттэ тыал аһыгар, сир дьылы үтүгүр ыһына турар. Пөлө-сөөдө манньыктар албэхтар эрэрэр, Солиторскэй дьыно биллэлэр: манна 1949 сыллаахха, киһилэр куораттарын сурада да суох эрдэһинэ, геологтар тааа туус уонна туой буор сүүс метрдээх ара-маларын бөлүһүттан сийлиһити аан бастаан булбуттара. Билигин Со-литорскэй түөрт комби-ната шахталар түөрт хо-нууларыттан Ада дойду калийнай уордунуларын аһарын биэрэллэр.

Белоруссия бу минута дойду бары бааһынала-

Минскэй—Белорусский ССР столицата.

Үһүстээн төрөөһүн

Салиэһинэ ортотутар баар братскэй могила-да бордохой гладио-лаустары аан бастаа-нан саҥа кэргэнни-лар уураллар. Беллэ-ковичи сарни сыла-рыгар Хатынь ыһы-рыктаах дьылаатын хатылаабыта. Култан-көмөртөн тиллэн тах-сыбыт дэриэбинэгэ ба-ры сыбайбалар бу ытык мизстэттэн са-далаһаллар...

Саҥа Величковичи 1947 сыллаахха Чөлү-гөр түһэриллибитэ. Киһи билигээнгэ дьэ-ри баһараннар быһы-тарыллар бүкпүт кыра-мал дэриэбинэһин халыһа обитэ буолуо. Ону меллоратордар бу сиргэ Пөлөсө иһинэн сийлэт баһаранна-рыттан сэттэ тыһыһы-ча кэрингэ гектары босхоллоһуттара. «Про-ресс» совхоз—куурдул-лүбүт сирдээх албэх хаһаайыстыбаларыттан биридэстэрэ — төри-либитэ, 1978 сыллаах-ха дэриэбинэ кыты-лыгыгар үрүн уонна кы-һыл кирипиччэттэн иккилиги мэндиэмен-нөөх дьыалардаах аны-тыһыы городок үүнэн тахсыбытыгар, кыр-длааһа олохтоохтор дэриэбинэ паспортыгар төрөөбүт дататын үһүстээн туруоралла-рыгар тийбиттэрэ.

Совхоз адэр коллек-тива бастаһы экзамен-ны кураан дьаалга туттарбыта. Оҕолорго оройуонга саамай үр-дүк үүнүүнү — гек-тарга 30-туу центне-бурдугу хомуйбута Билигин үчүгэй учаа-тактарга 40-тыһы цен-тнери ыдаллар. Ме-литорациялыыһыт сир-дэр баһаннаахтар. Пөлө-сө тыа хаһаайы-стыбатын боролуук у-лаатын 40 бырыһыа-ныттан ордугун чөлү-сүтөн ылар.

Величковичи үһүс-тээн төрөөһүнэ—бу би-лиги улуу советский норуоттут айар-тутар үлөтө бигэ кэскиллэ-рин биір итэбэтиһээх көстүүтэ.

«Гомеосидман» производственной холбохун сүөһү аһымын хомуйар үрдүк онорумтуолаах ком-байнны биэрэр. Коллектив 1981 сыл түмүгүнэн социалистической куоталаһылы кылаһылааһынан таһаан ССКН КК, ССРС Министрдерин Советын, ЦСБСКС уонна ЦБСЛКС КК көбөрүлээ сыдыар Кыһыл аһааһыттан баһарааһаммыта.

СНИМОККА: Ленинскэй комсомол бириэмэ-тин лауреата Владимир Монжаро хомуйааччы слесардарын биригээдэгэ—предприятие комсо-мольскэй-ыһыат коллектиттарыттан бастыһынара.

СЫППАРАЛАР УОННА ЧАХЧЫЛАР

○ Белоруссия дойду арбаа границатыттан иһин дьэки 650 километрга, хотуттан содуруу 560 кило-метрга тайаһа сытар. Киһи союзнай республикалар ортолорутар сарни киэннэһин—207,8 тыһ. квадрат-най километр—алтыс, нэһилиэһиннэһин—9800 тыһ. киһи—бөһиһ мизстэлэри ылар. Республикага 66 нациялар уонна народностар предствителлэрэ олохтоһоллор.

○ Октябрьскэй революция иһингэ Белоруссия тыаһы хаһаайыстыбатын технической базатынан 677 тыһ. суһа уонна мас булуук буолаһалара. Би-лигин республика хонууларыгар 120 тыһ. кэрингэ трактордар, 30 тыһ. кэрингэ бурдук комбайннара, 120 тыһ. кэрингэ таһаарас таһар автомобиллар үлэ-лөөллөр.

○ Белоруссия союз ленун утарын чыппарин, хортуспуйун 14—16 бырыһыанын, үтүгүн уонна оттон 6 бырыһыанын онорон таһаарар.

○ Революция иһингэ уон белорусстан арыһа зах-пат-суруйбат этэ. 1981 сыл бүтүүтүгэр олохтоохтор 81 бырыһыаннара үрдүк уонна орто үөрэхтэммитэ.

Минскэйдэһи трактор-най заводка Культура дьабыраһынааһы «Я-вониха» үккүү народнай ансамблын солистката Алла Авхимович.

Лазер-идэлэрэ

ССРС Наукаларын Академиятын содөх фи-зическэй прибордары уонна оборудованиелары онорон заводун корпус-тара Минскэй кытылы еттүгэр саҥа дьэһдөһөн таһаан эрэллэр. Оттон Белоруссия Наукаларын академиятын Физикада институтун ученайдары предпритие дойду на-учнай киһинэрин хаа-чылаһытаах квантовай генератордарын бэрэ-

бизиркэлээһини хайы-һыт ситэрэн эрэр. Республикада лазер—билигин, сир биір мо-дун күүстөөх БелаЗ ав-томатосвал курдук, дьы-һуһунаах символ. Бело-руссия адэр наукаһыгар албан ааты уонна би-лигини чөлү кванто-вай электроннаһы чин-чийин биэрбитэ. Манна,

физика институттар, бастаһы квантовай ге-нератордар суоттаны-ларын кыһыта төрөө-бүтэ, лазердар аһаас-сана көрүһүрүн—көннө-рү органической кыраас-калар сардингарын час-тотатыһан ударытыллар суурадаһынарынан үлэ-лээччилэр—айар кыах баара теоретической от-

түһүн олохтоһуота. Кы-һаас көм аһарын кытта ити өтө көрүү киһиби-нээхтик экспериментин биһиргэһитэ, оттон со-тору промышленность баһылааһыт бастаһы при-бордара заводтарга уон-на научнай лаборато-рияларга тийбиттэрэ. Бүгүн институтка тө-

рөөбүт лазердар бары иһэлэрин аһар күчүм-дэһ. Олор плазманы чин-чийэллэр уонна харах сырылаһарын эһтиһэллэр, салгыһы ырааһырдаллар уонна металл таһа-стыһыллар, вещества-лар химическэй тутулларын аһары туочунайдык аны-лыһыһаллар уонна түр-гөннөк хамсылар пред-меттер көмөһдөннөлөрүн мэттириэтин ойуулууллар.

ИСПАНИЯ СОЦИАЛИСТАРЫН КЫАЙЫЛАРА

Испанияда алтынны 28 күнүгөр буолан ааспыт учарата суох парламенткай быыбардар түмүктөрө таһаарыллына. Күүтүлүбүтүн курдук, ол түмүктөр ити дойдуга политической күүстөр атыһыллан турууларын тэрдүтөн уларыттылар.

Быыбардарга итэтиилээх кыайлыны Испания социалистическай рабочай партията ситисте. Киин кандидаттарын иһин 9,8 мөлүйүн быыбардааччылар куластаттылар. ИСРП 350 депутаткай мандаттан 201-рин ылыада уонна парламент түөрт сыллаах боломуочуйатын быһаһын тухары дойдуну байыта собохонун салайар кыахтаныада. Ааспыт ыһырыллаах кортестарга (парламентка) социалистар 121 мандаттаах этилэр уонна правительствога киллэриллибэтхтөрө.

ИСРП иһин сүрүннээн дойду экономикай кризистэн тахсар суолун булбатах, оттон аан дойду түһүлгэтигэр Америкка

Холбошуктаах Штаттарын снотиниларигэр минирин тутулуга суох курстан аккаастаммыт урукку салайааччыларын политисаларыттан кэлэй-бит улаһыттар, ону тэҥэ мелкобуржуазнай алексеннэр сорох өттүлөрө куластаттылар.

Комментатор колонкалара

Иккис мнөстөгө ылбыт куолаһын (5,4 мөлүйүн) уонна мандаттарын (103) ахсаанынан «Народнай альянс» уна партия таһыта. Урут бу партия тархус мнөстөлөөгө иккис, икк парламентка тохсуоһах депутаттаада. «Народнай альянс» бөдөҥ промышленниктарын уонна уонна финансистарынан снэдройдик төлөмүт күүстээх быыбар иһиннэри хампаанньага ыһыллыта. «Альянс» биллэр ситиһинтэ ол эрээри ити партияны быһааска таһаарарга ситэтэ суох буолла.

Урут дыһаһан олоҕорут партия — демократичес-

кай кээҥ союһа күтүлүкү кыйтарда. Киин урукку 163 депутаткай мандатын оһуутар биллигин баара-суоһа 11 мандаттаах. Парламентка байыларын мнөстөлөргөтөн премьер-министр Л. Кальво Сотело уонна киин кабинетин үгүс чин-

иһиннэрэ, ол иһигэр төс дьыалаалар, ис дьыалаалар уонна оборона министр дэрэ, маттылар. Испанецтар иһинилэр ие уонна төс политисада таһнастыларын бырастыы тымма-тылар.

Испания коммунистическай партията улахан хоһорууланна. Баччааһа дээр киин 23 депутаткай мандаттаах этэ. Аны ол 5-кэ тийбэ сарбыллар. Итинник хоһоо түмүгү (кэниини кэмнэ партия састааба ахсаан «түгүн» адыһаһынын эмнэ) С. Каррильо баһылыктаах биллигин партиянай салалта политиканы кытары сибээс-

тэннэлэр. Киин модьуйуутунан ИКП устаабыттан марксизм-ленинизм туһунан туох ахтыллар баарыта согуллубута. Итинник күрө Испанияда баһыттар эмнэ кытаанахтык сэмэлэнэр.

Парламентка 23 депутаты араас бытархай партиялар уонна бөлөхтөр, ол иһигэр Испания автономнай уобаластарын: Басктар дойдуларын уонна Каталония националистическай тэрилтэлэрэ киллэрдилэр. Уһук уналар быыбар иһиннэри хампаанньаһа олох түһүлгүннэ: кортестарга баччааһа дээр кытаахтаһан сылдыһыт тийэх франкист («Фуэрса нуэва» фашистическай партия лидерэ Влас Пиньяр) оһтон үүрүлүннэ.

Комитеттицияда сөп түбэһиннэри, ИСРП генералнай секретара Фелипе Гонсалес баһылыктаах Испания санга правительствота ахсыллыһа тэриллэбэ.

А. КРАСИКОВ,
(ССТА).

ПОЛЬША. Мелницатаағы авиационнай заводка айыллыбыт «Дромедер-мини» самолет бортуга бнор тонна уоҕурдууну ылар.

ЦАФ—ССТА фотолара.

Доруобуйа мунууга БРУЦЕЛЛЕЗ

Киин сүөһүттэн сыстар эмнэ микроб ор кэмнэ ыһырыларымтан биридэстэриин бруцеллез буолар. Онон бу ыһырыттан хайдах харыстанары ордук сүөһү көрөөччүлэр биллэллэрэ наада.

Ынах бруцеллезинаа ыһырыдаһына, үгөс курдук, торбостуур. Таһыттан көрдөххө, ылдыһыт сүөһү көрүгэ уларыһыт. Бруцеллезинаан сибининэ эмнэ сүтүл-лар. Ыарыы лабораторнай чинчийи түмүгөр чуолкайдык быһаарылларын өйдөөххө наада.

Ыарыы микробтара сүөһү, сибининнэ убаарыһын, хоһуутун, ынах торбостонунугар салахалын кытта таска тахсаллар. Онон сир кырсыгар, ноһуомна, сүөһү аһыыр иһинитигэр чаастатык түбөһэллэр. Киһиэхэ микроб быһыы кытта тымнаар органнарка киһи ыһырыһынарар. Ону тэҥэ тириин бөрт кыра, даһаны баһыһан отон киһи сүтүлүһөн сөп.

Бруцеллезтаах ынах снэһкэй үүтүн уонна онтон оһоһулуһбут боро-дуукталары айылыһка туһаныы эмнэ кутталлаах. Оһоһор тоһмут

Е. ЕРМОЛАЕВА,
терапевт-врач.

Хайыат ыстатыйатын дьүүллэхэллэр

КИИИ ЭРЭ КЭЛЭЙЭР БЫҺЫЫТА

Чурапчы орто оскуолатын VII—X кылаастарын үөрэнэччилэрэ «Кыһа» хайыат от ыйын 15 күнүгө иһиннэри бэ-эһэттэммит Д. Николаев «Дьинкэй быһыы» дьин ыстатыйатын дьүүллэстилэр.

Директоры иһигэр үлэһэ солбуйааччы П. Н. Кала-чев ыстатыйа ис хоһоонун ырытан быһаарда,

оскуолада бэрээдэк туру-гун туһунан кэпсэтэ.

Суругу дьүүллэхтэ оһолор активнайдык кы-тыһыһылар. Учком пред-седателэ IX «в» кылаас үөрэнэччигэ Саша Федотов: «Киһилэр, эмнэ биһиги курдук оһолор, тоһо итинник дьинкэй быһыһыны оһордулар?» Мин санаабыр, киһилэр туох да туһалааһынан

дьарыһтаммат, олоххо сымала суох буоланнар манньык түктэри суолта түрбүттэр» дьитэ. Оһон комсомолка Сардана Аб-ришова (X кылаас) туох барыта, ол иһигэр куһа-раныта тийиһи, бөрт кы-раттан—урускаа хоһутаа-һыһтан, дьон-сөргө орто-тутар бэрээдэгэ суох тут-та-хапта сылдыһыттан саһаланарын туһунан эт-тэ. Комсомолецтар Дима Ершов, Леня Адамов, Слава Феофанов, Леня Петрова уо. д. а. бу оһолор быһыһылара ханнык да снэргэ-майгыга сөп

оһоньуулар. Онуоха мнөстөгө биридэһэ ол күн эмнэ оһоньуур:

— сэтинни 20 күнүгөр Дьинкэһэги агитбригада — Хадаарга, Кытаанах-таағы — Сыланга, Чыап-паратаағы — Мугудайга;

— сэтинни 21 күнүгөр Хадаардаағы — Хайах-сыһка, Сылангаағы — Чурапчыга, Мугудайдаа-ғы — Одьулуунга;

— сэтинни 27 күнүгөр Хайахсытаағы — Ча-кырга, Одьулууннаағы — Мындагаайыга, Чурапчы-таағы — Хатылыга;

— сэтинни 28 күнүгөр Хатылытаағы — Восток-торо, Мындагаайытаағы — Мырылаада.

Мнөстөгө кыайыттар оройуон кинигэр киһи-рөн көрдөрөллөр.

Бастыһа агитбригадалар коллективтара жюри юбилейнай Бочуотунай грамоталарынан наһара-далаһаллар, сыһаллаах бөлөхтэри ылаһаллар.

ЫБСЛКС райкома,
Культура отдела.

Агитбригадалары оройуоннаағы көрүү БАЛАҤЫАННАТА

Көрүү ССРС тэрил-литэ 60 сыла туолуутун чиниһигэр ыһыһылар иһиннэри агитбригадалар дойду Аһыһыһын про-грамматын олоххо киллэ-ринтэ кыттыһыларын ак-тивнөһүн үрдэтиһэ ту-һайыһылар.

Биридэһэ «Милиннэриин ахсаана 5 киһиттэн ит-төгө, 12-тэн ордуга суох буолуохтаах. Хас бири-динилэр биһир көрүһү-көһтүүмнөөх, ааттаах бу-олаһалара ирдэнэр. Кол-лективтар манньыктары бөлөһүннээн көрүүгэ кыт-таллар:

— концерт;
— сыт устата ыһыһыт үлэ туһунан альбом-ра-порт;

— сылдыһыт точала-рын схемата;
— агитчемодан;

— көһөрүллэ сылдыһа кыһыл муһуһук.

Концерт уһуна 30—40 мүнүүтэ.

Бигэрэтиллибит гра-фик быһыһыһынан агит-бригадалар көһө сылдьан

МУЖИКИ!

«Мужики!» дьин хар-тыһаада өр сылларга тэлэһийэн баран, төрө-бүт дэриэһинэтигэр эр-тиллэн кэлэн, ыраас тап-талын кэриэстээн, урут биллэ сылдыһыт өлбүт кыһыһын туора киһиттэн үс оһотун киһиттэ Павел Зубов (артист Александр Михайлов) уустук дьыл-дата кэпсэтир.

«Родня» кинофильм кыһыһыгар куоракка ыл-лыһытты киһирибт Марк Коновалова (артистка Нонна Мордюкова) ама-рах, сайарас дуһуһаах, иһин барыта, туох бары-та үчүгэй буоларын ту-

Сана фильмнэр Сэтинньитээҥи экран

Оройуон киноэкранныгар бу ыйга «Мос-фильм» киностудия түөрт саһа айымньыта таһаарыллар.

Бугар көһө буола саһы-р тыа сириин боростуой дьахтарын уобараһа со-нуһуһук айыллар.

Күүстээх санаалаах, ой-дөөх, кырасыһабыл биллэ-ни дьыалаһабыл дьахтар туһунан «Будьте мои-мужем» дьин фильмнэ актриса Елена Проколова талаана өссө тегүл ча-былхайдык арыллар. Бу аныгы комедияда Вла-димир Вассов, Николай Гринько, Наталья Кра-ковская, Анна Варпахов-ская, Нина Русланова курдук актердар оһоньо-һуһунара көрөөччүлэри улаханньык сөргөһитиһэ.

Үүмүт ыйга бу сту-дия «31-й скорый» дьин саһа киһиэхэ кылгас бөддөххө кэлэрэ күү-түлэр. Бу айымньыта бары бүтүүмүт уонна хас бириднэбит тус хаа-чыһаһалара, тутт-хан-ныта бэрэбиэркэлэнэр, олоххо буолар күүтүл-лү-бэтөх күчүмүдэһи быһы-та-майгыта ойууланар.

«Карнавал» — бу М. Горькай аатынан студия музыкальнай фильмэ. Бу — «Евдоким», «Три топо-ла на Плющихе», «Сем-

34-й СКОРЫЙ

надцать мгновенный вес-ель» дьин хартыһаһалары айыт режиссер Татьяна Лисознова кэһиһи үлэ-тэ. Бу—уһуһуһаһаах би-линнэ эстрада чадыһай «сулуһа» буолар ыра са-һааһаах тыа кыһыһа-һын оруолун Ирина Му-равьева, аһыттары Юрий Яковлев, Клара Лучко, Александр Абдулов уо. д. а. кыһиһи биллибит актердар оһоньуур дьо-һуһуһаах киһитэлэрэ.

С. ДАНИЛОВ,
киносеть,
дирекциятын методика.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтавай индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРЫТ: редактор — 21-395, аһаллар — 21-495, уопсай — 21-505.

«Сяһа оһа» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.